

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się po Wspólnocie

COM(2007) 159 wersja ostateczna — 2007/0054 (COD)

(2008/C 44/23)

Dnia 7 maja 2007 r. Rada, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

24 kwietnia 2007 r. Prezydium Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego powierzyło Sekcji Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego przygotowanie prac w tej sprawie.

Mając na uwadze pilny charakter prac, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny mianował na 439. sesji plenarnej w dniach 24-25 października 2007 r. (posiedzenie z 25 października 2007 r.) José Isaiasa RODRÍGUEZA GARCÍĘ-CARA⁽¹⁾ na sprawozdawcę generalnego i 64 głosami — 1 osoba wstrzymała się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Wnioski

1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny popiera zmiany wprowadzone do załączników rozporządzenia 1408/71, gdyż jest przekonany, że przyczynią się do lepszego zredagowania treści rozporządzenia i przyniosą korzyści obywatelom Unii, do których ma ono zastosowanie. Komitet popiera szczególnie te zmiany, które pozwalają skoordynować pewne świadczenia i tym samym usunąć je z zakresu wyjątków lub praw niepodlegających przeniesieniu.

1.2 Jako przedstawiciel partnerów społecznych i zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny pragnie również zwrócić uwagę na powolność procesu legislacyjnego dla wniosku dotyczącego rozporządzenia wykonawczego do rozporządzenia nr 883/2004. Komitet nie opracowywałby niniejszej opinii, gdyby wspomniane rozporządzenie weszło w życie. Stąd też wzywa Parlament Europejski i Radę o poważne przyspieszenie procesu decyzyjnego, by nowa koordynacja systemów zabezpieczeń społecznych weszła w życie w możliwie jak najkrótszym terminie.

2. Wstęp

2.1 Od czasu przyjęcia rozporządzenia nr 1408/71 w czerwcu 1971 r. wprowadzano do niego stopniowo zmiany, które dostosowały i uaktualniły jego treść. Były one spowodowane m.in. zmianami w prawodawstwie państw członkowskich, zawieraniem dwustronnych umów między państwami, kolejnymi etapami rozszerzenia oraz procesem dostosowywania rozporządzenia do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości w zakresie zabezpieczeń społecznych.

2.2 EKES przyjął swoją pierwszą opinię w sprawie wspomnianego rozporządzenia w styczniu 1967 r.⁽²⁾; odtąd podmioty społeczno-gospodarcze, z których składa się Komitet i które

reprezentują społeczeństwo obywatelskie, prawie co roku przygotowywały opinie dotyczące wszystkich zmian wprowadzanych do artykułów lub załączników rozporządzenia. W ten sposób Komitet aktywnie uczestniczył w ewolucji instrumentu mającego podstawowe znaczenie dla zagwarantowania prawa do swobodnego przemieszczania się osób, a w szczególności pracowników, we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej. Tym samym zagwarantowano zachowanie praw do niektórych świadczeń w ramach systemu zabezpieczeń społecznych w wypadku przemieszczania się w granicach wewnętrznych Unii.

2.3 W 2004 r. rozporządzenie zostało zmienione w największym jak dotąd stopniu. Parlament Europejski i Rada, mając na uwadze uproszczenie tekstu i poprawę jego treści, przyjęły po długiej debacie instytucjonalnej nowe rozporządzenie nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych⁽³⁾, które ma zastąpić obowiązującą dotychczas wersję. Jednakże nowa wersja nie weszła jeszcze w życie, gdyż nadal nie zatwierdzono rozporządzenia wykonawczego, co oznacza, że rozporządzenie nr 1408/71 ma wciąż pełną moc wiążącą.

2.4 Komitet wydał odnośne opinie zarówno w sprawie rozporządzenia nr 883/2004 dotyczącego koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych⁽⁴⁾, jak i wniosku dotyczącego rozporządzenia w sprawie przepisów wykonawczych⁽⁵⁾. Ten ostatni wniosek powoli przechodzi przez niezbędne procedury we właściwych instytucjach.

2.5 Ponieważ rozporządzenie nr 1408/71 jest żywym i dynamicznym tekstem, należy włączyć do niego zmiany wprowadzane przez państwa członkowskie w ich prawodawstwie krajowym, tak by nie straciły one na ważności i tym samym nie naruszały praw osób przemieszczających się wewnątrz Unii.

⁽³⁾ Dz.U. L 166 z 30.4.2004.

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u z 27 stycznia 2000 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych (sprawozdawca: José Isaias Rodríguez GARCÍA-CARO), Dz.U. C 75 z 15.3.2000.

⁽⁵⁾ Opinia EKES-u z 26 października 2006 r. w sprawie: „Koordynacja systemów zabezpieczeń społecznych — przepisy wykonawcze” (sprawozdawca: Wolfgang GREIF), Dz.U. C 324 z 30.12.2006.

⁽¹⁾ Z zastrzeżeniem akceptacji przez Zgromadzenie.

⁽²⁾ Dz.U. C 64 z 5.4.1967.

Ostatecznie zmiany te mają na celu uaktualnienie i poprawę koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych i ułatwienie stosowania przepisów wspólnotowych.

2.6 Na płaszczyźnie prawnej wniosek zawiera derogacje i zmiany niektórych przepisów zawartych w załącznikach do rozporządzenia i ma zastosowanie do Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

3. Treść wniosku

3.1 Wniosek dotyczący rozporządzenia odnosi się wyłącznie do różnych załączników rozporządzenia nr 1408/71 i nie znajduje zastosowania do jego artykułów, które pozostają niezmienione.

3.2 Wprowadzone zmiany odzwierciedlają propozycje przedstawione przez następujące państwa członkowskie: Austrię, Danię, Francję, Holandię, Węgry, Irlandię i Polskę. Za wyjątkiem Francji, wszystkie zmiany są wynikiem modyfikacji w prawodawstwie na szczeblu krajowym.

3.3 Zmiany dotyczą następujących załączników i państw:

3.3.1 W części I załącznika I zdefiniowano terminy „pracownicy najemni” i „osoby prowadzące działalność na własny rachunek” dla przypadków, w których nie daje się ich określić na podstawie ustawodawstwa krajowego. Załącznik zostaje zmodyfikowany w wyniku zmian w prawodawstwie Irlandii.

3.3.2 W części II załącznika I zdefiniowano termin „członek rodziny” dla sytuacji, gdy ustawodawstwo krajowe nie pozwala na dokonanie rozróżnienia między członkami rodziny a innymi osobami. Zmiana dotyczy Irlandii z powodów wymienionych powyżej.

3.3.3 W części I załącznika II zdefiniowano specjalne systemy dla osób prowadzących działalność na własny rachunek, które są wyłączone z zakresu zastosowania rozporządzenia. Tekst w sekcji „Francja” zostaje zastąpiony w związku z zagadnieniem dodatkowych ubezpieczeń.

3.3.4 Załącznik II część II definiuje specjalne zasiłki porodowe i zasiłki z tytułu adopcji, wyłączone z zakresu zastosowania rozporządzenia. Zmiana dotyczy sekcji „Polska” i ma na celu uwzględnienie w procesie koordynacji dodatku z tytułu urodzenia dziecka.

3.3.5 W załączniku II a wymienione są świadczenia o charakterze nieskładkowym i tym samym niepodlegające przeniesieniu. Zmiana kolejny raz dotyczy Irlandii i jest wynikiem modyfikacji przepisów wewnętrznych.

3.3.6 W części A załącznika III wymieniono porozumienia, które są nadal stosowane mimo istnienia rozporządzenia. Zmiana dotyczy umów Węgier z Niemcami i Austrią i jest wynikiem zmiany ustawodawstwa węgierskiego dotyczącego rent i emerytur.

3.3.7 W części A załącznika IV wymieniono ustawodawstwa określone w rozporządzeniu, zgodnie z którymi wysokość

świadczeń z tytułu inwalidztwa nie zależy od długości okresów ubezpieczenia. Zmiana dotyczy Irlandii i Królestwa Niderlandów i jest wynikiem modyfikacji w ich prawodawstwie.

3.3.8 W części C załącznika IV wymieniono przypadki, w których możliwe jest zaniechanie ustalania podwójnej wysokości świadczenia, ponieważ nie doprowadzi to do wyższego wyniku. Usunięto część zatytułowaną „Węgry”, gdyż ze względu na zmiany w prawodawstwie krajowym powyższa uwaga przestaje mieć w tym wypadku zastosowanie. Należy również zastąpić tekst w sekcji „Austria” z powodu zmian ustawodawstwa dotyczącego rent i emerytur.

3.3.9 W załączniku VI ustalono specjalne procedury stosowania ustawodawstw niektórych państw członkowskich. Zmiany dotyczą tekstu w sekcji „Dania”, „Niderlandy” i „Austria” i są wynikiem modyfikacji przepisów wewnętrznych.

3.3.10 W załączniku VIII wymieniono systemy, które przewidują dla sierot zasiłki rodzinne bądź świadczenia dodatkowe lub specjalne. Zmiana dotyczy Irlandii ze wspomnianych wyżej powodów.

4. Uwagi

4.1 Zgromadzenie Plenarne Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego przyjęło na sesji w dn. 13-14 grudnia 2006 r. opinię w sprawie innych zmian wprowadzonych do rozporządzenia nr 1408/71 ⁽⁶⁾. We wspomnianej opinii Komitet wyrażał nadzieję, że będzie to ostatnia zmiana, w sprawie której się wypowiada, oraz że nowe rozporządzenie wykonawcze do rozporządzenia nr 883/2004 zostanie przyjęte bez dalszej zwłoki. Sześć miesięcy później wprowadzono nowe zmiany do załączników rozporządzenia nr 1408/71, ponieważ rozporządzenie wykonawcze wciąż nie zostało przyjęte.

4.2 Mimo tego EKES popiera zmiany wprowadzone do załączników rozporządzenia 1408/71, gdyż jest przekonany, że przyczynią się do lepszego zredagowania treści rozporządzenia i przyniosą bezpośrednie korzyści obywatelom Unii, do których ma ono zastosowanie. W związku z tym Komitet popiera w szczególności te zmiany, które pozwalają włączyć pewne świadczenia do procesu koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych i tym samym usunąć je z załączników zawierających wyjątki od powszechnego stosowania świadczeń.

4.3 Obecnie instytucje europejskie dyskutują nad różnymi wnioskami w sprawie rozporządzenia, związanymi z koordynacją systemów zabezpieczeń społecznych. Z jednej strony wniosek dotyczący rozporządzenia wykonawczego do rozporządzenia nr 883/2004, będący już przedmiotem opinii EKES-u, jest wciąż analizowany w Radzie rozdział po rozdziale, co potrwa przez cały okres przewodnictwa Portugalii; w Parlamencie zaś znajduje się na etapie pierwszego czytania. Z drugiej strony wniosek dotyczący rozporządzenia określającego treść załącznika XI rozporządzenia nr 883/2004 poddawany jest podobnej debacie, jak we wspomnianym wyżej przypadku, a

⁽⁶⁾ Opinia EKES-u z 13 grudnia 2006 r. w sprawie zmiany rozporządzenia nr 1408/71 (sprawozdawca: José Isaiás Rodríguez GARCÍA-CARO), Dz.U. C 325 z 30.12.2006.

Komitet wydał już opinię w tej sprawie (⁷). W tym kontekście należy pamiętać, że z chwilą przyjęcia rozporządzenia w sprawie koordynacji niektóre z jego załączników stało się zbędnych, gdyż zostały zastąpione kolejnymi rozporządzeniami. Na koniec należy wspomnieć o wniosku dotyczącym rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie nr 1408/71, który jest przedmiotem niniejszej opinii.

4.4 Obiektywnie patrząc, i mając na uwadze poprzedni punkt, znajdujemy się w sytuacji stagnacji prawnej, w której nadal wprowadzane są zmiany do praktycznie nieobowiązujących już rozporządzeń, brakuje załączników do nowego rozporządzenia w sprawie koordynacji, które powinno już dawno wejść w życie, a nowe rozporządzenie wykonawcze znajduje się na etapie zatwierdzenia, przypominającym niestety powolny proces przyjmowania rozporządzenia w sprawie koordynacji. Mając to wszystko na uwadze EKES po raz kolejny wzywa Parlament Europejski i Radę do przyspieszenia procedur w celu ostatecznego przyjęcia obydwu rozporządzeń. Należy przypomnieć, że już w 1992 r. Rada Europejska z Edynburga odnotowała konieczność przeprowadzenia ogólnego przeglądu prawodawstwa w celu uproszczenia przepisów w zakresie koordynacji. Minęło 15 lat od czasu tej deklaracji i wciąż korzystamy z tych samych, nieuproszczonych, przepisów.

Bruksela, 25 października 2007 r.

4.5 Złożony charakter przepisów w zakresie koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych powoduje, że obywatele nie znają ani ich treści, ani wynikających z nich praw. Dlatego też, wykorzystując okazję, jaką stwarza niniejsza opinia, należy zaapelować do władz krajowych o skuteczne rozpowszechnianie wśród obywateli swoich państw jasnych i zwięzłych informacji na temat praw przysługujących im w obszarze zabezpieczeń społecznych w wypadku przemieszczania się — z jakichkolwiek powodów — wewnątrz Unii. Nieznajomość tych praw jest szczególnie widoczna w sytuacji krótkich podróży o charakterze turystycznym bądź zawodowym, kiedy jakikolwiek dotkliwy problem zdrowotny stwarza poważne problemy dla danej osoby, gdyż nie zna ona swoich praw i nie wie, jakie kroki musi podjąć, by otrzymać natychmiastowe leczenie.

4.6 Kontynuując to podejście i zgodnie z przekonaniem wyrażonym w punkcie 4.5 wspomnianej wcześniej opinii w sprawie załącznika XI do rozporządzenia nr 883/2004, EKES powinien opracować opinię z inicjatywy własnej i zbadać istniejące w UE problemy w zakresie świadczenia usług zdrowotnych obywatelom przemieszczającym się na jej terytorium oraz przedstawić propozycje w celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania mechanizmów koordynacji.

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Dimitris DIMITRIADIS

(⁷) Opinia EKES-u w spra25 października wie: „Koordynacja systemów zabezpieczeń społecznych — załącznik XI” (sprawozdawca: Wolfgang GREIF), 14 marca 2007 r. (CESE 422/2007).